

avatud tööturule suundumiseks. Jätkub inimene sotsiaalse võrgustiku ja pereliikmete nõustamine ja sotsiaalse toe tugevdamine. Teine etapp kestab kuni kliendi teenuselt lahkumiseni, teenusevajaduse äralangemiseni või puuduva töövõime ümberhindamiseni osaliseks töövõimeks. Teenuseosutaja peab pidevalt jälgima inimese arengut, ning tal on kohustus kohe teavitada SKA-d, kui inimene enam teenust ei vaja. SKA järelevalve kontrollib teenuseosutaja hinnanguid ning seatud eesmärkide ja tegevuste vahelisi seoseid. Teenuse osutaja esitab SKA-le kord aastas hinnangu kliendi arengu ja teenusevajaduse kohta. Hinnangute vormid ja dokumenteerimisnõuded sätestatakse lepingus.

Kolmanda etapil töötab inimene avatud tööturul ja tal on sõlmitud tööandjaga leping. Avatud tööturul tööle asunud inimesele pakutakse tugiteenust eesmärgiga säilitada tema võimekus avatud tööturul töötamiseks. Teenuse saamise eelduseks on, et eelmised kaks etappi on läbitud edukalt. Kolmanda etapi teenus rakendub 2017. aastast.

Stipendium ja toetus

Inimene saab teenuse esimesel etapil stipendiumi ning sõidu- ja majutustoetust. Alates teisest etapist makstakse töötasu, sõidu- ja majutustoetust. Esimeses ja teises etapis makstab SKA kliendile sõidu- ja majutustoetust 10 senti kilomeetri kohta, kuid mitte rohkem kui 26 eurot kuus.

Esimeses etapis sõltub stipendiumi suurus teenusel osaletud päevade arvust, sõltumata töötatud tundidest, kuid teenusel peab olema vähemalt ühe tunni päevas. Stipendiumi päevamaär on 3,84 eurot. Näiteks osaledes teenusel 20 päeva kuus, saab klient 76,8 eurot stipendiumi.

Teises etapis, kui teenuseosutaja sõlmib kliendiga töölepingu, maksab teenuseosutaja palga vastavalt seadusele. Muude lepingute puhul määrab SKA miinimum brutotunnipalgaks ühe euro. **S**

Lisainfo:

[www.sotsiaalkindlustusamet.ee/
toovoimereform](http://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/toovoimereform)

Töölalane rehabilitatsioon – uus tööturuteenus

Hille Maas

*Töövõime hindamise
metoodik, Eesti Töötukassa*

Mari Väljaots

*Teenusejuht, Eesti
Töötukassa*

Alates 1. jaanuarist 2016 hakkab Eesti Töötukassa pakkuma uut teenust – tööalast rehabilitatsiooni, millega valmistatakse inimest ette tööeluks ning toetatakse tööle asumist ja/või töötamist. Töölalane

rehabilitatsioon on mõeldud tööeliste inimetele, kelle tugeutumine on tervisehäire või puude tõttu takistatud (näiteks on raskusi liikumisel, suhtlemisel, nägemisel või kuulmisel) ning kes vajavad töövõime

taastamiseks, parendamiseks või hoidmiseks rehabilitatsioonispetsialistide abi.

Milliseid tegevusi teenus hõlmab?

Töölase rehabilitatsiooni tegevused toetavad nii füüsiliste kui ka vaimsete võimete arendamist. Füüsilisi võimeid toetavad eelkõige tegevusteraapia, füsioteraapia, loovteraapia ja kõneteraapia; vaimseid võimeid eripedagoogi, logopeedi, sotsiaaltöötaja ja psühholoogi teenused. Töölane rehabilitatsioon võib hõlmata **eri spetsialistide teenuseid**, mida osutatakse kliendile koostatud tegevuskava alusel, või **rehabilitatsiooniprogrammis** osalemist. Rehabilitatsiooniprogramm on tavaliselt mõeldud kindlale sihtrühmale, näiteks psüühikahäiretega inimestele, ning sellel on kindlaks määratud eesmärk, tegevused, teostajad ja aeg, mille jooksul klient peaks programmi eesmärgi saavutama.

Töötukassa klientide tööle aitamiseks või töötamise toetamiseks on vaja, et töölase rehabilitatsiooni teenusel tegeletaks **tegevuspiirangute vähendamiseks vajalike oskuste õpetamise, töövõime hoidmise ja arendamise ning nõustamisega**. Näiteks võib olla tarvis parandada kliendi liikumisoskusi, kohandada keskkonda, õpetada abivahendeid kasutama, taastada emotsionaalset tasakaalu või parandada kõneoskusi. Asjakohane nõustamine aitab suurendada motivatsiooni ja enesekindlust, kohaneda puude või tervisehäirega. Uueks võimaluseks töölases rehabilitatsioonis on kogemusrõustamine, kus vähenenud töövõimega inimesele on toeks temaga sarnase puude või terviseprobleemiga inimene.

Töölase rehabilitatsiooni eesmärk võib olla valmistada inimest ette tööotsinguteks ja tööeluks, samuti õpingute jätkamiseks. Kliendi töövõime ja töötamise väljavaadete suurendamiseks või olemasoleva töökoha

hoidmiseks peaks rehabilitatsioonimeeskond pakkuma ka **töölesaamist ja töötamist toetavaid tegevusi**, nagu kutsesobivuse selgitamine, tööeluga kohanemise toetamine, töövõtete õpetamine vastavalt puudele või tervisehäirele, tööandja ja töökollektiivi nõustamine jms. Selleks et inimene jõuaks tööturule või oleks valmis tööd otsima, peab ta esmalt toime tulema oma igapäevaeluga. Seega peaks rehabilitatsiooniteenuse osaks olema vajadusel ka **igapäevaoskuste ja -toimingute õpetamine**, nagu näiteks liikumine, orienteerumine, suhtlemine ja muu ühiskonnas osalemine.

Teenuse korraldus

Töötukassa osutab tööalast rehabilitatsiooni lüaastastele kuni vanaduspensionaalistele inimestele, kellel on puue, püsiv töövõimetus või hinnatud osaline töövõime ning kes on aktiivsed ehk:

- on töötuna arvele võetud (sh õppivad töötud)
- omandavad põhi-, üldkesk-, kurse- või kõrgharidust
- töötavad või
- on aja-, asendus- või reservteenistuses.

Töölase rehabilitatsiooni teenuse vajadust hindab töökeskse nõustamise käigus töötukassa juhtumikorraldaja. **Teenuse vajaduse hindamiseks** tuleb pöörduda oma kodukoha töötukassa esindusse. Kui teenuse vajadus on hinnatud, aitab juhtumikorraldaja vähenenud töövõimega inimesel valida sobiv teenuseosutaja.

Töötukassa ostab töölase rehabilitatsiooni teenust Sotsiaalkindlustusameti tegevusloaga asutustelt, kes on avaldanud soovi koostööks töötukassaga. Koostööpõhimõtted ja sooviviavalduse leiab töötukassa portaalist: www.tootukassa.ee/content/toovoiمةreform/info-teenusepakkuajatele.

Töötukassa tasub teenuse osutajale tööalase rehabilitatsiooni eest vastavalt iga inimese individuaalsetele vajadustele, kuid mitte rohkem kui 1800 eurot kalendriaastas.

Iga tööalase rehabilitatsiooni teenusel osalemise päeva eest maksame sõidu- ja majutustroetust 10 senti kilomeetri eest, kuid

mitte rohkem kui 26 eurot päevas. Toetus arvutatakse kodu ja teenuse toimumiskoha kahekordse vahemaa alusel, kuludokumente töötukassale esitada ei ole vaja. Kui teenusel käiakse kodust kaugemal, võib toetust kasutada nii majutuse eest tasumiseks kui ka edasi-tagasi sõiduks. **S**

Töötukassa uued teenused vähenenud töövõimega inimestele

Mari Väljaots

Teenusejuht, Eesti Töötukassa

Töötukassa pakub vähenenud töövõimega inimestele ja nende tööandjatele töö leidmiseks või senise töö säilitamiseks mitmeid teenuseid. Kui inimene pöördub töötukassa maakondlikku osakonda, saame välja selgitada, milliseid teenuseid ta vajab, ning kokku leppida nendes osalemise. Seoses töövõimereformiga lisandub 1. jaanuarist 2016 mitu uut tööturuteenust vähenenud töövõimega inimeste tööle aitamiseks. Sobiva teenuse leitavad nii vähenenud töövõimega registreeritud töötud ja tööotsijad kui ka juba töötavad inimesed ja nende tööandjad.

Kogemusnõustamine

Kui inimese töövõime on vähenenud elumuutva õnnetuse või haiguse tõttu, võib olla abi kogemusnõustamisest. Kogemusnõustamine on sarnase tervisekahjustusega inimeste omavaheline kogemuste

ja teadmiste vahetus, emotsionaalse ja sotsiaalse toe pakkumine, et tulla toime puude, haiguse või tervisehäirega. Teenuse eesmärk on suurendada terviseprobleemiga inimese motivatsiooni ja enesekindlust, aidata tal valmistuda tööotsinguteks, tööeluks ja töötamise jätkamiseks. Kogemusnõustaja selgitab, kuidas igapäevaelus terviseprobleemiga toime tulla, annab enda kogemusest lähtuvaid praktilisi nõuandeid ning motiveerib ja püüab tõsta inimese enesekindlust eluga edasi minemiseks. Selle teenuse eeliseks on, et kogemusnõustajal endal on nõustatavaga sarnane puue või tervisekahjustus. Just vahetu kogemus võib aidata näiteks õnnetuse tagajärjel uude olukorda sattunud inimesel kriisiist välja tulla, et eluga edasi minna ja erinevaid lahendusi proovida.

Kaitstud töö

Vähenenud töövõimega (välja arvatud

puuduva töövõimega) töötutele inimestele, kes ei ole kohe valimis tavalisele töökohale asuma, pakume kaitstud töö teenust. Puuduva töövõimega inimestele osutab kaitstud töö teenust Sotsiaalkindlustusamet.

Teenus kestab kuni 24 kuud ning jaguneb kolmeks etapiks. Teenuse esimeses etapis, mis kestab kuni neli kuud, toimub vähenenud töövõimega inimese töösuutlikkuse hindamine, tööoskuste õpetamine ja harjutamine, sobivate tööde leidmine ja nende proovimine. Teenusel osaleja on töötuna arvel ja töötukassa maksab talle stipendiumi ning sõidu- ja majutustoetust.

Teenuse teises etapis asub inimene tööle kaitstud töö tingimustes. Ta saab teha jõukohast tööd talle sobivas töökeskkonnas ja tempos koos juhendajaga. Samal ajal aidatakse tal otsida püsivat töökohta avatud tööturul ning toetatakse kandideerimisel. Aasta jooksul teenusele asumisest peab inimene jõudma teenuse osutaja toega tööle avatud tööturule ehk teenuse kolmandasse etappi. Kui inimesele on leitud töökoht avatud tööturul, siis pakub teenuse osutaja talle tuge tööülesannetega kohanemisel ja nende õppimisel, nõustab inimest ning vajadusel tööandjat ja töökaaslast. Avatud tööturul töötades võib inimene saada tuge kuni aasta. Hiljem võib töötukassal vajadusel pakkuda juurde tugiisikuga töötamise teenust.

Tööandjale, kes võtab inimese kaitstud tingimustelt avatud tööturul tööle, saame maksta palgaroetust.

Töötukassa pakurava kaitstud töö eesmärk on aidata inimeste teenuse lõppedes iseseisvalt või koos tugiisikuga tööle.

Töölėsõidu toetus ja saatja sõidukulu hüvitamine

Uus rahaline toetus on töölėsõidu toetus vähenenud töövõimega inimesele. Selle eesmärk on osaliselt hüvitada töölėsõiduga seotud lisakulud, mis tekivad, kuna inimene ei saa puude või tervise seisundi tõttu kasutada tööle käimiseks ühistransporti (välja arvatud takso), mis ka kuulub ühistranspordi alla). Töölėsõiduga seotud lisakulud hüvitatakse, kui seda on vaja vähenenud töövõimega inimese tööle asumiseks või töötamise jätkamiseks. Toetust makstakse 12 kuud kolme aasta jooksul ning inimene ei ole kohustatud toetust järjest kasutama. Näiteks kui liikumispuudega inimene ei saa ühistransporti kasutada lumistel talvekuudel, saab ta toetust kasutada kolmel talvel. Töölėsõidu toetust makstakse 0,93 eurot kilomeetri kohta, kuid mitte rohkem kui 26 eurot ühe päeva eest ning mitte rohkem kui 300 eurot kuus.

Juhul kui vähenenud töövõimega inimene vajab ühistranspordi kasutamisel saatjat, hüvitame tema saatja sõidukulud. Kulud hüvitame saatjale, kes on vähenenud töövõimega inimesega ühistranspordis (välja arvatud takso) kaasas kodust tööle ja tagasi sõitmisel. Sõidukulu hüvitatakse saatjale iga tööle saadetud päeva eest kuldokumentide alusel, kuid mitte rohkem kui 26 eurot ühe päeva eest. Saatja sõidukulu hüvitatakse kuus kuud kolme aasta jooksul. **S**

Lisainfo:

www.tootukassa.ee/toavoimereform